werk heeft gerust. Een ruste in den Sabbath ons zoo heerlijk verzinnebeeld.

Maar ook *ruste in den arbeid*, gelijk Jezus van zijn Vader sprak: Mijn *Vader werkt tot nu toe*, aldoor in zijn eeuwigen Sabbat. En ook de gezaligden die den eeuwigen Sabbat reeds deelachtig zijn geworden, rusten wel van hun aardsche werk, maar werken in het hemelsche werk rusteloos door.

Wat Jezus uitsprak: »Mijn Vader werkt tot nu toe, EN IK WERK OOK", is het parool voor al Gods kinderen.

Ruste van de vermoeienis der ziel, ruste van de vermoeienis der zonde, maar rusteloos zalig werken in den dienst van hun God.

Het is de heerlijke verbinding en tegenstelling van *Rechtvaardigmaking* en *Heiligmaking*.

»Gerechtvaardigd zijnde door het geloof hebben wij vrede bij God", dát is de nooit meer te verstoren ruste, die Jezus aan zijn verlosten aanbrengt.

Maar nadat ze gerechtvaardigd zijn, roept hij hen aanstonds op, om nu als dienstknechten Gods volijverig te zijn in het hun aanbevolen werk der heiligheden.

Jezus neemt het juk, dat eindeloos vermoeide en de ziel tot worgens toe belastte, weg, niet oppervlakkig, niet uitwendig, maar in het middelpunt van uw zielsleven, in het beginsel zelf van uw smart.

Hij veracht uw levenszorgen niet, en heeft een hart vol deernis ook voor uw uitwendig en lichamelijk lijden, voor uw moeite en uw ellende en uw zielsverdriet. Maar hij weet dat al zulk lijden slechts uitvloeisel is van een diepere ellende, van de ellende uwer *zonde* en *schuld*, van de vreeze des doods en der eeuwige verdoemenis, die u buiten Jezus wacht. Hij weet dat al uw ellende daaruit voortkomt, dat ge voor God niet goed, voor God niet recht staat.

En daarom begint hij met het begin; steekt de reddende hand op eenmaal door tot op den bodem uwer ellende; en begint met u, ten koste van zijn naamloos lijden, *weer recht voor God te zetten*.

Dat recht zetten voor God, dat is uw *rechtvaardigmaking*, als het juk van zonde en verdoemenis voor eeuwig afglijdt, en ge, gerechtvaardigd door het geloof, weer vrede bij God hebt.

Maar is hiermede voldaan aan zijn zalige, heerlijke belofte, dat hij aan de vermoeiden en belasten *ruste* zal geven, daarmee is het niet uit.

Te zeggen: Ik wil wel de verlossing die in Christus is, maar voorts moet Jezus van mij afblaten, — is ongeloof en vervalsching van uw religie.

Jezus zet u recht voor God, en doet uw afgetobde, uw vermoeide en door zondeschuld gemartelde ziel tot haar ruste wederkeeren, volstrekt *niet*, opdat ge nu voortaan in niets doen u vermeien zoudt, maar opdat ge, gerechtvaardigd zijnde, nu leven zoudt het leven van het kindschap, bezig zijnde in de dingen uw Vaders.

En dat nu is het nieuwe juk waarvan Jezus riep: »Neem mijn juk op u, want mijn juk is zacht en mijn last is licht."

Is het niet, of God ons in het leven van het vogelenheir dat vrije, rijke leven heeft voorgeteekend?

Zie maar, vrij en fier fladdert de vogel rond, en drijft zacht en gemakkelijk op de vleugelen, en toch is het kleine dier al den dag bezig, bezig om strootjes en takjes voor zijn nest saam te lezen, bezig om zijn jongen te beschermen, bezig om voedsel voor ze saam te lezen, bezig om door Gods luchtruim te fladderen, en bezig om tusschen de takken het lied te zingen, ons tot verkwikking en tot Gods eer.

Geen zweem van gebondenheid, van druk, of van vermoeienis is er in gansch dit rijke vogelenleven.

Het is al één uiting van stil bezig zijn en van bovenaardsch geluk.

En zoo nu ook wil Jezus, dat Gods kinderen arbeiden zullen, niet gedrukt, niet gekweld, veeleer als een vogeltje zoo vrij in de lucht, maar altoos bezig om te bouwen, om te verzamelen, om voor anderen te zorgen, en om te zingen tot Gods eer.

Zoo zoet en zalig is de dienst van Jezus.

Soms wel hard in schijn, als ge gesmaad wordt om zijn naam, maar die smaad is u begeerlijk en u ten teeken van zaligheid.

Soms wel hard, omdat ge hard gekastijd wordt, maar onder die kastijding leert hij het u, de hand te kussen die u slaat.

Soms wel hard, zoo als uw vijanden u vervolgen, maar onder die bestrijding leert hij u voor uw vijanden bidden, hun van harte vergeven, hun weldoen waar ge kunt.

Hard ook soms, zoo als God uw geloof beproeven kan, maar de uitkomst dier beproeving is nieuwe, is verhoogde blijdschap in de gemeenschap van den Zoon zijner liefde.

Dan schijnt het juk wel hard voor het oog der wereld, maar die het draagt weet beter.

Hij voelt de teederheid, waarmee de hand der Goddelijke ontferming het hem op den hals legt.

En de wondere liefde, die hem met zijn Heiland en zijn God verbindt, is als een toovermedicijn, dat alles voor zijn innerlijke bevinding omkeert.

En zoo bevindt hij het, dat waarlijk de dienst van Jezus zalig is.

Zijn last licht.

En *zacht* het juk dat hij oplegt.

Amsterdam, 3 Juli 1896.

Petitie.

Op onderscheidene Classen zijn voorstellen aan de orde gekomen, om met *petitie* tot de Overheid te gaan.

Nu eens wilde men aandringen op de wederinvoering van de Doodstraf. Dan eens protest indienen tegen den Nieuw-Malthusiaanschen Bond. Of ook aandringen op betere handhaving van de Zondagswet. En liefst zag men dat de Generale Synode deze denkbeelden overnam, en als Synode, in naam der kerken, met haar petitie tot de Overheid ging.

Er ligt hieraan een goede gedachte ten grondslag.

De kerk van Christus heeft metterdaad een roeping ook tegenover de Overheid, en indien de dingen liepen gelijk het behoort, moest de kerk van Christus haar stem bij de Overheid kunnen doen hooren, zoo dikwijls godsdienstige, zedelijke en geestelijke belangen op staatsterrein, met name in de wetgeving, aan de orde komen.

Dat een Wet op de Kerkgenootschappen, een Wet op het Lager onderwijs, een Wet, regelende ook de Theologische faculteiten, tot stand kon komen, zonder dat de Kerk van Christus gehoord werd en haar stem deed hooren, is, voor wie de roeping der kerk ernstig opvat, ook in haar betrekking tot het materieele leven, een hinder en een ergernis.

Ware onze staatsinrichting gelijk die behoort, dan moest zelfs het *publiekrechtelijk* karakter der kerk ten deze geëerd worden; behoorde de Overheid officieel ten deze de kerken te hooren; en moesten de kerken een officieel orgaan bezitten, om op staatsrechtelijk terrein over geestelijke zaken te adviseeren.

Hier drongen we steeds op aan, en we denken er niet aan, van dien eisch af te laten.

Zoover zijn we intusschen nog niet.

De Overheid eert de kerk van Christus hier te lande nog niet in haar waardigheid.

Geld heeft ze er voor over, om zekere pressie op de kerken uit te oefenen. Ze betaalt Theologische faculteiten om de kerken tam in haar prediking te maken. En nu de socialistische beweging een dreigend aanzien verkrijgt, ziet de Overheid met zekeren angst naar de groote kerkgenootschappen uit, of ze in de ure des gevaars op haar invloed kan rekenen.

Maar tot de erkentenis, dat de kerk van Christus een last, een roeping, een taak van Godswege heeft, en dat bij elk contact van de wettelijke regeling met de geestelijke belangen de stem der kerk dient gehoord te worden, is de Overheid van het Rijk nog in het minst niet gekomen. En zelfs kan men niet zeggen dat de kerken, over het algemeen genomen, er aanspraak op maken, om gehoord te worden.

In verband hiermede zal men verstaan, hoe van harte wij op zich zelf het denkbeeld toejuichen, om de Generale Synode der Gereformeerde kerken ten deze bij de Overheid te laten optreden.

Wij achten dat dit alzoo hoort, en dat de kerken hiermede een vaak verre van gemakkelijke taak tegenover de Overheid vervullen.

Toch zou ons daarom niet *elke vorm* waarin dit plaats greep welkom zijn, noch elk *tijdstip* van zulk optreden gelegen voorkomen, noch ook elk *onderwerp* geschikt om er advies over te geven.

Zoo licht is men geneigd, om hierin of te veel of te weinig te doen.

Te weinig doet, wie met een soort *petitie* tot de Overheid wil gaan, en niet diep gevoelt, hoe de kerk van Christus *raad* en *waarschuwing* heeft te doen uitgaan.

Het stelsel mag daarom niet zijn het stelsel van *petitie*, maar moet zijn het stelsel van *advies*.

Ook met de keuze van *het tijdstip* waarop men spreekt, zij men voorzichtig.

Kerken, die pas in definitief kerkverband optraden, zullen wel doen, niet aanstonds te druk of te luidruchtig te zijn, maar winnen aan kracht, zoo ze haar tijd weten af te wachten, die dan eerst komen kan, als ze een zedelijk-sterke positie in het land wisten te veroveren.

En wat eindelijk *de onderwerpen* aangaat, zoo onderscheide men hier wel. De quaestie van de *Doodstraf* is op zich zelf geen kerkelijke, en daarom van geheel anderen aard dan de quaestie der *Zondagswet*.

Elk advies dat men zal uitbrengen moet daarom wel doordacht zijn, op goede gronden steunen, en niet den indruk maken van een rauwelings uitgestooten kreet, maar veeleer zich aandienen als een wel gefundeerde uitspraak.

Er liggen op dit terrein zooveel voetangels en klemmen.

Zoo licht glijdt men het spoor op, om weer een bemoeiing der Overheid uit te lokken, die, won ze veld, alras een hoogst bedenkelijk karakter zou aannemen.

Met een enkel voorbeeld zij dit hier toegelicht.

Toen in 1854 de Wet op de Vereenigingen aan de orde kwam, en daarin de bepaling was opgenomen, dat de Overheid het recht zou hebben, om aan *verkeerde* Vereenigingen de rechtspersoonlijkheid te weigeren, is juist van Christelijke zijde hiertegen ten ernstigste geprotesteerd, en geen minder dan Elout van Soeterwoude liet geen poging onaangewend, om deze bepaling te doen vervallen.

Hij, en zijn vrienden, zagen in, dat een recht aan de Overheid gegeven, om geestelijk te keuren, wat toegelaten en wat verboden zou zijn, zoo licht kon misbruikt worden, om de propaganda der Christelijke religie te stuiten.

Een ongeloovige Overheid zou zoo licht toelaten wat *verkeerd*, en weren wat *gewenscht* was. En daarom was hun stelregel, dat het beter was allen vrij te laten, en aan de Regeering elk recht van beslissing ten deze te ontzeggen.

Thans daarentegen wil men bij de Overheid juist in tegenovergestelden zin aandringen op strenge keuring.

Is dit stelsel nu doordacht?

Heeft men de gevolgen er van berekend?

Weet wie dit beoogt, dat hij juist vlak tegenover mannen als Elout van Soeterwoude komt te staan, die bij de behandeling van deze zelfde wet er poogden uit te lichten, wat men thans wenscht dat als *wapen* duchtig zal worden gehanteerd!

We vragen slechts, en het eenig doel van dit artikel is, er de kerken op te wijzen, hoe men ook wat dit punt betreft, eerst helder het beginsel van waar men uitgaat behoort door te denken, en zich duidelijk rekenschap heeft te geven van de wijze waarop, den vorm waarin, en de zaak waarover men tot de Overheid spreken wil.

Waarschuwing.

In de nieuwe kieswet is een boete van honderd gulden bedreigd voor elk Diaken, indien door het College van Diakenen niet of niet behoorlijk voldaan wordt aan de verplichting, om voor de kiezerslijst op te geven wie onderstand genoot.

Te Amsterdam zou dit, na de ineensmelting van onze beide kerken, op *zeven duizend gulden* kosten kunnen loopen, voor elke niet-behoorlijke opgave.

Zeer terecht heeft daarom de heer Mr. Heemskerk in de Tweede Kamer met nadruk de aandacht op zulk een enormiteit gevestigd, en gevraagd of Art. 51 Wetboek van Strafrecht hier van toepassing was.

Dat artikel bepaalt, dat »*geen straf wordt uitgesproken tegen den bestuurder, van wien blijkt dat de overtreding buiten zijn toedoen is gepleegd.*"

Dank zij deze vraag van den heer Heemskerk, heeft de Minister zich toen hierover uitgesproken, en verklaard, dat deze boete alleen zou beloopen worden door den voor deze opgave aangewezen Diaken, mits duidelijk bleek wie hiervoor aangewezen was.

Ter voorkoming van ongerief is het daarom geraden, dat elke kerkeraad, of waar een afzonderlijk college van Diakenen is, elk college van Diakenen, in de bepalingen of regelingen van de Diaconale werkzaamheid o. a. de bepaling opneme, *dat in de eerste vergadering van Januari telken jare één of meer Diakenen zullen worden aangewezen, als belast met het doen aan de Overheid van de noodige opgaven voor de kiezerslijsten.*

Heeft die keuze van aanwijzing telken jare in de maand Januari plaats; en wordt dit besluit en deze benoeming behoorlijk in de notulen opgenomen; dan moet natuurlijk het antwoord aan den Burgemeester alleen door dezen aangewezen broeder geteekend en opgezonden worden, als daartoe door den kerkeraad of van de Diaconale vergadering gemachtigd.

Hierdoor heeft men dan de zekerheid, dat, komt er een kink in den kabel, alleen deze één broeder in rechten aansprakelijk is, en dat de boete nooit hooger kan loopen dan *f* 100.

Onthouding.

XVIII.

De zedelijke hoofdmacht, die ten slotte de zedelijke overwinning op den drankduivel moet behalen, is de kerk van Christus. Hoe zuiverder een kerk is, hoe rijker kracht ze in die worsteling zal kunnen ontwikkelen. En vooral de kerken van het Gereformeerde type zijn door de eere van haar verleden tot het vooraangaan in dien strijd geroepen.

Met name toch de Gereformeerde kerken hebben de prediking *des geloofs* steeds met de prediking *des heiligen levens* verbonden, en den eisch dat al het Christenvolk matig, rechtvaardig en godzalig leven zou in deze tegenwoordige wereld, over heel het erf van West-Europa, en zoo ook door ons land doen weerklinken.

Toen de Reformatie doordrong, was het algemeene zedenbederf op veroontrustende wijze toegenomen. Het zout dat het bederf weren moest, was in de rangen der geestelijkheid, zelf zouteloos geworden. Ontucht, brasserij, dronkenschap en vechterij was ook toen onder hoogere en lagere standen heerschende.

Wat Calvijn te Genève vond, behoeft niet herinnerd te worden. Hoe het onder de ridders in zwang was te drinken tot men als lijk van tafel viel, is uit de historie, zelfs van gevierde mannen, overbekend. En wie de »Kluchten" leest, die in het laatst der Middeleeuwen hier gespeeld werden, ergert zich aan de banale, gemeene ruwheid en dierlijken zin, die er zich in uitspreekt.

Daartegen heeft toen het Calvinisme den strijd aangebonden, niet door *aparte* meetings en vereenigingen, maar door de *prediking des Woords* en de *kerkelijke tucht*. En dank zij deze elkander wederzijds steunende zedelijke factoren, is er toen metterdaad een dam dwars door dien stroom der ongerechtigheid gelegd, en is het, door dien dam steeds op te hoogen, gelukt, den stroom zijwaarts af te leiden.

Eerst toen de kracht van het Calvinisme gebroken was, brak ook die dam weer door, deed met name de weelde ook de dronkenschap, de ontucht en de vechterij weer toenemen. En toen zijn het vooral de hoogere standen geweest, die in de tweede helft der vorige eeuw, ons volk rijp hebben gemaakt voor dien tijdelijken nationalen ondergang, waarmee God ons twintig jaren lang heeft gestraft.

Door dat verleden is ons het spoor gewezen, dat we ook nu ter bestrijding van een gelijksoortig verderf te volgen hebben.

Ook nu is het niet alleen de dronkenschap, maar evenzeer de ontucht, de gemeenheid en de baldadigheid, waarin de zonde opwoelt en de wateren des levens bezoedelt.

Waaruit volgt, dat wie thans tegen een gelijksoortig kwaad geen heil zoekt in de prediking des Woords en de kerkelijke tucht, maar in allerlei vereeniging en gelofte en uitwendig kunstmiddel, hiermee verklaart te breken met ons verleden, de kracht van het Woord niet te vertrouwen, in de prediking niet meer te gelooven, de kerkelijke tucht te wantrouwen, en daarom zijn toevlucht te nemen tot allerlei buitenkerkelijke hulpmiddelen.

Met name een Dienaar des Woords, die ter bestrijding van het *alcoholisme*, niet in de eerste plaats op de predikatie des Woords vertrouwt, maar meer in gelofte en vereeniging gelooft, staat volkomen gelijk met den arts, die ter bestrijding van een uitgebroken krankheid zijn geneeskunde rusten laat, en zijn toevlucht neemt tot somnambulisme.

Onwillekeurig komt men hiermede zelfs op de lijn, waarin Rome eertijds heil zocht.

De predikatie des Woords was in de toenmalige kerk gedaald. Er ging geen kracht, er ging geen bezieling meer van uit.

En toen ontwikkelde zich naast de kerk in de kloostervereeniging, in de gelofte, en in de hoogere abstinentie, een geheel andere zedelijke macht, die Rome slechts uit drang naar zelfbehoud ten slotte met het kerkelijk leven in verband zette.

Gods Woord predikt *matigheid* in het gebruik van het huwelijk, van het aardsche goed, en van de vrijheid des levens. Maar in dit vereenigingsleven stelde men een hooger maatstaf. Niet *matigheid in*, maar *onthouding van* het huwelijk. Niet *matigheid* in het gebruik van spijs en drank, maar *onthouding* van allerlei spijs en drank, ja zelfs van allen eigendom. Niet enkel *matigheid* in het gebruik van de vrijheid des levens, maar *afstand doen* van eigen wil, om in gehoorzaamheid zich aan anderer wil te onderwerpen.

Dieselfde tegenstelling neemt men thans weer waar.

Ook nu nog predikt Gods Woord een *matig, rechtvaardig* en *Godzalig leven*, maar naast en buiten de kerk vormt zich allerlei Vereenigingsleven, dat een hooger standaard des zedelijken levens omhoog heft, en *onthouding*, *geheel*-onthouding zelfs aanbeveelt, en de ingewijden door *gelofte* aan die gewaande hoogere zedelijkheid bindt.

Zonder nu de goede bedoeling die dit ingaf in het minst te willen miskennen, of ook in volstrekten zin op dit alles den ban te leggen, protesteeren wij toch ten ernstigste tegen de gronddwaling die hierin aan het woord komt, en niet het minst tegen de miskenning van de kracht *des Woords*, tegen de miskenning van de waardigheid der kerk van Christus, en tegen de miskenning van den alouden zedelijken standaard, die hieraan ten grondslag ligt.

Wat wij eischen is, dat men althans in Gereformeerde kringen de predikatie des Woords weer zoo diep en ernstig, zoo bezield en indrukwekkend, en met name ook zoo practicaal doe uitgaan, dat in geheel onzen kring een »matig, rechtvaardig en Godzalig leven" gekweekt worde.

Wat wij eischen is, dat huisbezoek en persoonlijk toezicht zulk een ernstige opvatting van de kerkelijke tucht op gang brenge, dat ten slotte alle *onmatigheid* in onze kringen bestraft en er uit geweerd worde.

Wat wij eischen is, dat *predikatie* en tucht zich met name weer als vanouds keeren tegen »ontucht, drankzucht en gemeenheid" gelijk ze thans weer in zoo breeden kring heerschappij voeren.

En wat wij bovendien eischen is, dat niet alleen *onze* kerken, maar *alle* kerken die den band met de Reformatie niet ganschelijk willen afsnijden, zich uit haar hulpeloozen toestand oprichten, schiften wat uit het geloof en ongeloof vermengd is, en alzoo zich bekwamen om dezen geestelijken strijd weer met moed en kennis op te vatten.

In verband hiermede is het de roeping der Overheid alle belemmerende banden, die de kerken in haar vrije ontwikkeling binden, los te maken.

De Overheid zelve moet er lust aan hebben, dat de kerken zich zoo zuiver en zoo krachtig mogelijk naar eisch van haar belijdenis, organiseeren kunnen, en zij zal het voor God te verantwoorden hebben, indien zij door averechtsche maatregelen de vrije krachtsontwikkeling van Christus' kerk tegenhoudt.

Buiten Gods Woord is er geen zedelijke factor die het kwaad tot in den wortel kan aantasten.

Dat Woord moet daarom zijn vrijen loop hebben.

En in de macht van dat Woord behoort allereerst elk Dienaar van het Woord te gelooven.

Anders werpt hij zijn eere weg.

Een dankbaar Verslag.

Het Curatorium van Zettens Gymnasium zond ons een verslag, dat van blijde uitingen overvloeit.

Het Curatorium zelf is compleet, ook al waren er twee benoemden die bedankten.

Het corps leeraren bezit alle krachten in zich die voor volledig onderwijs noodig zijn. De Regent en Regentesse gingen voort het Gymnasium als Internaat op uitnemende wijze te leiden. Het aantal leerlingen ging niet achteruit. De leerlingen die zich aan het Staatsexamen onderwierpen, slaagden allen. En de financiën beterden in zooverre, dat het tekort, vroeger ruim *f* 5000, nu de helft bedroeg.

Het Gereformeerd karakter wordt met beslistheid door Curatoren in hun verslag gehandhaafd.

Zij zeggen er van op blz. 10.

Het Gymnasium staat niet ten dienste van eenige Kerk. Dit mag geacht worden bekend te zijn. Maar wel rust het op de Gereformeerde beginselen, en is het ons zoeken daarvan ook het onderwijs meer en meer te doordringen, in het vertrouwen, dat zoo alle kennis en beschouwing het meest beantwoordt aan de werkelijkheid van Gods schepping, Zijn Naam het meest verheerlijkt wordt, en de beste waarborg geboden om mannen te vormen, die kloek in het weten en kinderlijk in het gelooven, de harmonie hebben gevonden, die hen krachtig doet staan in den strijd van het leven.

En op blz. 13.

Als Gereformeerden leggen wij de hand op het volle leven, gelijk God dit schiep. Hemel en aarde zijn *door Hem* gemaakt. Daarom aanvaarden wij het gansche leven zonder beperking en verminking. Maar ook ligt in dat beginsel de regel der harmonie en het einddoel, waarop alles moet zijn gericht. Aan de verheerlijking van Zijnen driemaal heiligen Naam moet dienstbaar wezen al wat bestaat. Worde die glorie meer en meer gezocht door allen, die aan Zettens Gymnasium verbonden zijn, en met deze stichting. Zij den Heere te zoeken de vroegrijdige keus ook onder onze leerlingen, opdat zij ter eere van Hem ook in hun maatschappelijk bestaan eenmaal verkeeren mogen. En zij Hij, die alleen dit werken kan, daartoe onzer Stichting nabij in Jezus Christus, onzen Heere.

Moge het volgend Jaarverslag ons even goede tijding brengen, zoo mogelijk met een nog hooger leerlingencijfer.

Recensie.

Bij den uitgever Donner te Leiden zag een vertaling het licht van Dr. Robinsons, *Harmonie der vier Evangeliën*.

Reeds Calvijn werkte zulk een *Harmonie* uit, en voor catechisatie, predikatie en Zondagsschool, levert zulk een Harmonie van de vier Evangeliën een vruchtbaar overzicht.

Voor eigen lectuur leent zulk een boekske zich niet, maar voor het genoemd gebruik is het aan te bevelen.

Ook is het net gedrukt, goed gebonden, en niet te duur.

Jammer slechts dat op den titel staat, dat Dr. Robinson hoogleeraar *in de Bijbelsche letterkunde is*.

»Bijbelsche letterkunde" kent een geloovig Christen niet.

Dat is een rationalistische verzinning, die onder ons niet thuis hoort.

En al is het een *titel*, die titel kon zonder schade zijn weggelaten.

Een keurig boekske is *De Kerk en de Jongelingsvereeniging*, ons, met een inleiding van Ds. Vonkenberg, een lezing biedende van Ds. G. Klaarhamer over de *beteekenis der Jongelingvereeniging voor de kerk*, en van Ds. A. van Veeloo over de *roeping der kerk tegenover de Jongelingsvereeniging*.

Deze onderwerpen zijn actueel.

De lijn tusschen het Methodistisch en Gereformeerd beginsel moet ook hier zuiver getrokken worden.

En met dank mag erkend, dat geheel dit geschrift metterdaad deze gewenschte strekking heeft.

Inleider en sprekers geven ons om strijd heldere, ter zake dienende vingerwijziging.

Viade dit boekske én bij onze kerkeraden én bij onze Jongelingsvereenigingen zijn weg.

Ds. Kok, van Nijmegen, zond het tweede stuk van *Salomo's Spreuken* in het licht.

Het handelt van *de Wijsheid van den mensch in den dienst der zonde*, en bespreekt achtereenvolgens: 1°. de goddelooze, 2°. de dwaasheid, 3°. de zonde der tong, 4°. de Belialsman, en 5°. de roepstem ter bekeering.

Het sluit zich uitnemend aan het eerste stuk aan, en kan een doeltreffend middel zijn, om de schijnbaar losse *Spreuken* in haar organischen saamhang en in haar innerlijk verband te leeren doorzien.

Onwaardige polemiek.

Op wat wijze de »Doopers" onze Gereformeerde leer aangaande den heiligen Doop bestrijden, blijkt op jammerlijke wijze uit de *Boodschapper* van Juli '95 p. 125.

Daarin toch las men dit stuk:

Gelooft gij Gereformeerden, dat nu werkelijk?

Deze vraag doe ik aan de Gereformeerden, voorstanders van de *Formulieren van Eenigheid*, en wel met het oog op wat te lezen staat aangaande DE VERGIFFENIS DER ZONDEN en DE WERKING DES HEILIGEN GEESTES BIJ ZUIGELINGEN in het Formulier *om den heiligen Doop te bedienen aan de kleine kinderen der gelovigen*.

Om wat ik op het oog heb duidelijk te maken, verzoek ik u met mij te willen letten op de volgende aanhalingen uit dat Formulier:

a. »Onze kinderen zijn in zonden ontvangen en geboren en daarom zijn zij kinderen des toorns, zoodat zij in het rijk van God niet mogen inkomen, tenzij zij van nieuws geboren worden." *(Hoofdsom 10 stuk.)*

b. »O almachtige, eeuwige God.... wij bidden U, bij Uwe grondelooze barmhartigheid, dat gij deze kinderen genadig wilt aanzien, en door Uwen Heiligen Geest Uwen Zoon Jezus Christus inlijven." *(Gebed.)*

c. »Almachtige, barmhartige God en Vader, wij danken en loven U, dat gij onze kinderen door Uwen Heiligen Geest tot lidmaten van Uwen eeniggeboren Zoon, en alzoo tot Uwe kinderen aangenomen hebt, en hetselve met den heiligen Doop verzegelt en bekrachtigt." *(Dankzegging.)*

Laat ons letten, eerstens op wat, volgens het Formulier, met de kindertjes geschiedt en ons dan afvragen, hoe het geschiedt.

Als ze voor den preekstoel gebracht worden

a zijn ze: »kinderen des toorns"
staan ze: »buiten het rijk van God"
moeten ze: »van nieuws geboren worden"
zullen ze: »mogen komen in het rijk van God."

De dominee vraagt daarna in zijn gebed aan God, of Hij, bij Zijne grondelooze barmhartigheid,

b deze kinderen »genadig wil aanzien"
en ze »door den H. Geest den Heere Jezus Christus wil inlijven."

En daarna zegt hij in de dankzegging, dat God

c ze »al hunne zonden heeft vergeven"
ze »door den Heiligen Geest tot lidmaten van Zijnen eeniggeboren Zoon heeft gemaakt"
ze »alzoo tot Zijne kinderen aangenomen heeft."

En dat Hij dit alles: »heeft verzegeld en bekrachtigd door den heiligen Doop" (eerlijker waren hier gezegd: door deze besprenging).

Derhalve zijn de kinderen, zondig en verdoemelijk als zij waren toen zij voor den preekstoel gebracht werden, eenige oogenblikken daarna van kinderen des toorns kinderen Gods geworden. God heeft het gebed voor deze kinderen gehoord; Hij heeft gedaan, wat Hem gevraagd werd, toen de predikant bad »deze kinderen genadig te willen aanzien en door den H. Geest den Heere Christus in te lijven." Zij zijn nu al de weldaden Christi deelachtig. Den Almachtige immers werd er lof en dank voor toegebracht, dat Hij hun *al hunne zonden vergaf*, hen *door den H. Geest tot lidmaten Christi* maakte en hen *aannam tot Zijne kinderen?*

Maar hoe en wanneer is dit geschied?

Niet door of tijdens den (z.g.) Doop. Immers: De Doop heeft dit alles »verzegeld en

bekrachtigd." Derhalve moet het zijn aangebracht, EER de (z.g.) Doop bediend werd; dus in de oogenblikken, die er verloopen zijn tusschen het inbrengen van de kinderen vóór den preekstoel en het toetreden van den dominee tot het sprengbekken.

Wat door den dienst van den predikant geschiedde aan het sprengbekken, was Gods *verzegeling* en *bekrachtiging;* niet de genadeweldaad zelve!

Hoe is deze wedergeboorte, deze aanneming, geschied?

Die het weet, zegge het.

Zijn er Gereformeerden, die werkelijk gelooven wat het Formulier hier leert?

Nu weet en doorziet een ieder, hoe volkomen *onwaar, onjuist* en *leugenachtig* het is, te zeggen, dat naar onze leer de kinderen vóór ze ten Doop komen »buiten het Rijk van God" zouden staan, en na gedoopt te zijn, »in dat Rijk zouden wezen".

Er staat duidelijk, dat ze vóór den Doop in Christus geheiligd zijn, en daarom als lidmaten van Christus en als erfgenamen van het Rijk Gods behooren gedoopt te wezen.

Dit *moet* de schrijver geweten hebben, want hij las heel het formulier blijkbaar door.

Maar wat dan te zeggen van een polemiek, die zoo opzettelijk *valsch* durft zijn?

Er is geen ander woord voor: Het is *onwaardige*, den Christen *niet betamende* polemiek.

KUYPER.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van N. N. te Putten, voor Kootwijk *f* 10; gecollecteerd in de Geref. kerk B. te Enschedé *f* 6.33½.

Voor onze Leesbibliotheek.

In hartelijken dank ontvangen van C. Tekkelenburg te Arnhem, een pakje boeken.

Uit de Pers.

Niet onjuist karakteriseert Ds. Gispen in de *Bazuin* de verschillende richtingen in haar strijd tegen het ongeloof, als hij schrijft:

De kerk, (ik spreek nu van alles wat kerk genoemd wordt, en niet uitsluitend van hetgeen *wij* als de ware kerk erkennen) de kerk moet onder deze macht der eeuw leven, zich handhaven, en haar leven onder de volken, met meer of minder gunstige omstandigheden, voortzetten, en meer verdedigend dan aanvallend optreden, handhavende haar goed recht.

De Roomsche kerk doet dit door voornamelijk hare werken van barmhartigheid op den voorgrond te plaatsen en daarmit de gevolgtrekking af te leiden, dat zulke vruchten niet kunnen groeien aan een kwaden boom; de verstandelijke ontwikkeling, van hen die daartoe vatbaarheid hebben, met kracht en beleid te bevorderen; kunsten en wetenschappen en de liefde tot deze te beoefenen en aan te kweeken; en, door daarvoor bekwame woordvoerders, het betoog te doen leveren, dat geloof en wetenschap niet vijandig tegenover elkander staan, maar dat de *ware* wetenschap juist gevonden wordt bij hen, die aan eene openbaring Gods aan de menschen gelooven, en als het doel ook der wetenschap belijden: Gode alleen zij de eer!

De Protestantsche kerken kunnen, uit den aard der zaak, niet met eene saamgetrokken kracht tegen den geest der eeuw optreden, aangezien zij zelve voertuigen van dien geest zijn geworden, en krachtige instellingen zijn, die de heerschappij van dien geest onder het volk uitbreiden. Vandaar het verschijnsel der nieuwerwetsche volkskerken, door den staat gesubsidieerd en door het intellect, in het belang der opklaring, in stand gehouden en beschermd, voor zoover in die genootschappen nawerkt en gist en kookt, al wat omgaat in en bij het denkend deel der natie, de verlichten, de mannen van het verstand.

Tegen dien geest der eeuw is en wordt echter, door voorgangers en leden van die volkskerken, getuigd en gestreden, op verschillende wijzen en met onderscheiden middelen. Om bij ons vaderland te blijven, kunnen we van het volgende spreken.

De apologetische methode, die zich ten doel stelde de openbaring te verdedigen tegen de aanvallen van het intellect, gelijk de oude leeraars zulks deden tegen het Heidendom.

De critische methode, die de wijsbegeerte der eeuw en wat zij den weg tot kennis, het wezen onzer kennis enz. noemt, aan een scherp wetenschappelijk onderzoek onderwerpt, en het onhoudbare er van uitspreekt, maar ook tegelijkertijd de kerkleer aangaande God, den mensch, de zonde, de genade en de laatste dingen, zoodanig critiseert, dat het wezenlijke van al die leerstukken verdwijnt, en ternauwernood de namen nog blijven bestaan.

Verder de ethisch-practische methode, die den strijd op wetenschappelijk en dogmatisch-kerkelijk gebied opgeeft, en zich toelegt op de redding der zielen van den drank, de ontucht enz.; stichtingen van allerlei aard, voor oud en jong, voor mannen en vrouwen in het leven roept; daarin de goede zeden van het Christendom poogt te handhaven en te verbreiden; krachtig bevordert het Christelijk onderwijs in de volksschool, en poogt geheel het lager onderwijs aan de staatszorg te onttrekken, en aan de Christelijke school dezelfde rechtspositie te geven, die het neutrale staatsonderwijs bezit.

Voorts de ethisch-mystische methode, die de pantheïstische wijsbegeerte, vermengd met theosophische bespiegelingen, toepast op de openbaring en de overgeleverde kerkleer; de letterkundige critische onderzoekingen aangaande den oorsprong en den inhoud der Bijbelboeken aanvaardt; en tot de slotsom komt, dat het Christelijk geloof niet staat of valt met den Bijbel, omdat dit geloof zijn grond niet heeft in een boek, maar in de getuigenis des Heiligen Geestes binnen in het hart van den geloovige en in het onmiddellijk aanschouwen van God en de eeuwige dingen.

Dan volgt de juridisch-confessioneele methode, die het oog richt op de quaestie van recht en onrecht. Uitgaande van de bewering, — dat de hedendaagsche volkskerk continueert of voortzet de Gereformeerde kerk, uit de dagen der reformatie, en mitsdien is de wettige openbaring van het lichaam van Christus in ons land, — beschouwt zij den feitelijken toestand als in strijd met het recht, wijl de formulieren van eenheid niet zijn afgeschaft, de bevoegdheid daartoe zelfs niet bestaat, en in de reglementen van de nieuwerwetsche volkskerk zelfs handhaving van de leer geëischt wordt. Een man zonder hoofd is krachteloos: deze methode toch een man met een hoofd; wijl degene die hem het hoofd afsloeg, daartoe het recht niet had, en dus een wederrechtelijke daad pleegde. *Feitelijk* moge de man dus zijn hoofd kwijt zijn; *rechtens* bezit hij het nog.

Ten laatste van alle komt dan de Gereformeerde beginselen-methode. Deze methode gaat uit van de grond- of moedergedachten, die door Calvijn en, op zijn voetspoor, door de beste Gereformeerde schrijvers, uit de H. Schrift zijn afgeleid, aan de belijdenisschriften het aanzijn schonken, en toegepast zijn op kerk, staat en maatschappij, om heel het leven, of het aardsche bestaan, te regelen naar het Woord Gods, en alles te schikken en te richten tot verheerlijking van God, die zich in zijn Woord geopenbaard heeft.

Deze methode stelt intellect tegenover intellect, stelsel tegenover stelsel, wetenschap tegenover wetenschap, kunst tegenover kunst, staatsinrichting tegenover staatsinrichting, maatschappijkunde tegenover maatschappijkunde; m. a. w., leeft zelfstandig uit een eigen beginsel, en streeft er naar, kerk, staat en maatschappij, naar de gevolgtrekkingen, die in dit beginsel liggen, in te richten en te regeeren.

Als ge dit goed begrijpt en doorziet, zal het u niet verwonderen, dat deze methode beurtelings als rood-revolutionair en totaal verouderd weerstaan wordt, en dat, waar al de andere methoden ook in verschillen, zij hierin overeenkomen, dat de Gereformeerde-beginselen-methode moet tegengegaan worden, wijl zij óf tot eene zeer consequente revolutie voert, óf de menschelijke samenleving drie eeuwen achteruit brengt. Men noemt deze methode ook wel het Neo-Calvinisme, om haar te onderscheiden van het oude Calvinisme, wijl het o. a., b. v. in de leer van de Overheid ten aanzien van de kerk en de daaruit afgeleide verhouding van kerk en staat, tot andere gevolgtrekkingen komt, dan de Gereformeerde of Calvinistische schrijvers uit vroeger dagen en de confessie zelve.

Deze Gereformeerde-beginselen-methode heeft, ofschoon zij de jongste is, al heel wat beweging en splijting in den lande te weeg gebracht. Wel een bewijs, dat zij dieper gaat dan de oppervlakte en werkelijk eene methode is van beginselen.

Over hare zelfs vermoedelijke uitkomsten te oordeelen, zal het thans levende geslacht, naar den mensch gesproken, wel niet gegeven zijn. Want beginselen zijn als zaadkorrels, die langzaam werken, en ten laatste den hardsten grond doen splijten en een weg zich banen voor haar eigen leven.

Dat echter die werking het eerst en het meest op kerkelijk gebied geschiedt, ligt in den aard der beginselen zelve. En vandaar de quaestie over de opleiding tot den dienst des Woords, en de vraag of deze, naar den eisch van het beginsel, Universitair of Seminariaal moet zijn. Die vraag staat met alles in verband wat, in de wereld van het denken, thans aan de orde is. Zij is een deel, zij het ook een belangrijk deel, van geheel de Calvinistische levensopvatting. En doordien de toestanden op elk gebied zoo ingewikkeld zijn, is vergissing en misverstand, ook onder de uitnemendste mannen, mogelijk niet alleen, maar bepaald aanwezig, in het wetenschappelijke, kerkelijke en politieke, waaruit nog veel kan voortvloeien, dat ons de vraag herinnert: »Wachter, wat is er van den nacht?"

Onze eenige aanmerking zou zijn, dat in deze schets niet genoeg uitkomt, hoe, krachtens zijn historischen adelbrief, alleen het Calvinisme, evenals Rome, met een principieele, alles omvattende levens- en wereldbeschouwing tegen de Revolutie het Evangelie overstelt.

Alle overige Protestantsche richtingen leveren *stukwerk*, en zijn daardoor én in den strijd met Rome én in den strijd met het Rationalisme tot geen afdoend verweer in staat.

KUYPER.

ZESTIENDE JAARVERGADERING
VAN DE
Vereeniging voor Hooger Onderwijs
op Gereformeerden grondslag.

Sinds 1882 was de Jaarvergadering van de »Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag" niet in Leeuwarden gehouden. Op Woensdag en Donderdag 5 en 6 Juli kwam toen, in dezelfde zaal, de Jaarvergadering saam. Hoe zijn sinds de toestanden veranderd! Om maar één naam te noemen, die thans niet meer aan het hoofd der regelingscommissie staat zooals veertien jaar geleden, wijzen we op den reeds ontslapen W. M. Oppedijk, (den Provincialen Directeur van Friesland). Ware »vader Ploos van Amstel" nog in leven, den Reitsumschen herder hadden wij zeker op deze jaarvergadering niet gemist.

De gedachten aan zoovelen die heengingen stemmen tot weemoedigen ernst, vooral in de dagen die de Vereeniging nu doorleeft, en de jaarvergadering, thans te Leeuwarden gehouden, niet met vroolijke blijdschap zooals weleer, maar onder omstandigheden, die een schaduw werpen op haar pad, tegemoet werd gegaan.

Maar toch, ook aan de andere zijde is er reden tot dank.

Want zijn er velen heengegaan, hoevelen gaf de Heere niet in hun plaats terug, jonge mannen, kweekelingen onzer Universiteit, die het Calvinistisch beginsel indragen en hooghouden in allerlei kringen van ons volk en arbeiden met nieuwe kracht.

Werd voor veertien jaar op de Meeting te Leeuwarden door Dr. Kuyper de vraag behandeld: Welke zijn de vooruitzichten voor de studenten der Vrije Universiteit?"; — het heden geeft op die vraag een welsprekend antwoord, dat tot groote dankbaarheid stemt.

Dat onze vereeniging nog vele vrienden bezit en eene groote schare van mannen en vrouwen in Friesland haar lief heeft, daarvan getuigde het groot aantal aanwezigen, dat Woensdagavond — nu niet naar de Groote Kerk, zooals weleer — maar naar de ruime *Noorderkerk* optrok, teneinde zich neer te zetten onder het gehoor van Prof. Dr. W. Geesink, die de Ure des Gebeds zou leiden.

Dit deed de spreker naar aanleiding van de woorden van Psalm 33 vs. 22: Uwe goedertierenheid, Heere! zij over ons; gelijk wij op U hopen! Van zijn schoone rede volge hier een beknopte samenvatting:

Thans saamgekomen, zoo ving Spr. ongeveer aan, om te bidden voor onze Vereeniging en hare jaarvergadering op morgen, werke de Heilige Geest zelf in ons die eenheid van gebedsstemming, welke ook het deel moet zijn geweest bij Augustinus' doop in den Paaschnacht van 387 te Milaan. Een eenheid, die de overlevering zoo schoon uitdrukte door toen het Te Deum te laten ontstaan, door een drijving des Geestes, en machtige bezieling beide, mannen zonder voorafgaand overleg in beurtzang op de lippen gelegd.

Met een woord aan Psalm 33: 22 ontleend eindigt deze hymne. *Zij* dit woord: *Uwe goedertierenheid Heere! zij over ons; gelijk wij op U hopen*, de toeleiding tot ons gebed.

In dit woord, zelf een gebed, eindigt het »nieuwe" lied, waartoe Gods kinderen in dezen Psalm worden opgewekt.

Het zingt van de *heerlijkheid des Heeren*, maar ook van de *welgelukzaligheid van Zijn volk*. In dat laatste klinkt de echo van Mozes' woord (Deut. 33: 29), en wijst er op, hoe juist in de bescherming van Jehova die welgelukzaligheid is gegrond.

Israël heeft dat verstaan en zingt dan ook: *Hij* is onze Hulp en ons Schild.

Dat is de stemming van het blijmoedig toeverzicht. En dat blijmoedig toeverzicht heeft zijn vasten grond in het vertrouwen op 's Heeren heiligen Naam, op Zijn openbaring.

's Heeren volk bidt hier: *Uw goedertierenheid zij over ons, gelijk wij op U hopen.*

Uit heel dit woord spreekt: *vrijmoedigheid tot het gebed om goedertierenheid.*

De bede om goedertierenheid, recht verstaan, wijst op een toestand van meerder of minder ellende. De goedertierenheid toch is een van die deugden in den Heere, die juist tegenover de ellende van zijn schepsel uitschitteren. Bepaaldelijk tegenover de ellende des natuurlijken levens. Zoo bij Jozef in de gevangenis (Gen. 39: 21), bij de aarde om 's menschen wil vervloekt (Ps. 33: 5), bij een Jeremia op Jeruzalems puinhopen (Klaagl. 3: 22). Bidden om goedertierenheid raakt niet zoozeer de zaligheid der ziel dan wel het geluk, den voorspoed des natuurlijken levens.

Voor zulk bidden is vrijmoedigheid noodig en deze ligt dan ook uitgesproken in het: *gelijk wij op U hopen.* Dat laatste is evenals het *gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren* niet de verdienende oorzaak voor, maar wel het »getuigenis der genade" van de gebedsverhooring.

Daar zijn toch dingen waar men »geen gebed voor heeft". Geen gebed om goedertierenheid. Geen gebed voor wat bij den Heere een afgesneden zaak is; voor wat wij vast overtuigd zijn dat ingaat tegen Zijn eere; voor wat ons hart niet heeft en op onze ziel niet klemt. Waar wij het getuigenis der genade in het hart hebben, dat deze drie zaken juist anders staan, zal de vrijmoedigheid daarentegen wél bestaan. Al naar de vrijmoedigheid voor het gebed om goedertierenheid grooter is, zal de »pankrachi onzer ziel bij het bidden om die goedertierenheid sterker zijn.

Voor onze Vereeniging en haar jaarvergadering mogen wij thans zeer zeker wel bidden om 's Heeren goedertierenheid. Wel heeft haar leven aanvankelijk gebloeid, maar in de laatste jaren is het anders. Ons leven kwijnt. De oorzaken daarvan hier voor u uiteentezetten, zegt spreker, zou mij het rechtmatig verwijt berokkenen: Ja Eliza: *Ik weet het ook wel, zwijgt gij stil.* Bovendien, het opstellen van de historia morbi is de taak van den geneesheer; desverlangd kan de kranke er kennis van nemen; doch anders is de taak van den Evangeliedienaar, geroepen aan de sponde van den kranke om te bidden.

Wij willen bidden *Uwe goedertierenheid Heere! zij over ons.* Ook op den dag van morgen. Welk een verschil tusschen onze vroegere en latere samenkomsten. Vroeger was onze Calvinistendag een feestdag voor het Gereformeerde volk. Hoe is het anders geworden. Vele Gereformeerde belijders onttrokken zich aan wat hen en ons saambracht: het hooger onderwijs op Gereformeerden grondslag, juist toen de kerk met daden toonde, dat zij nog haar Gereformeerden grondslag liefhad.

En thans is er weder verschil. Nu niet van kerkelijken, maar van wetenschappelijken aard. Zij, die het voor ons hebben gepeild, zeggen, dat het een verschil van standpunt is. Een hoogst bedenkelijk verschil. Te meer, omdat hier overtuiging tegen overtuiging staat en met overtuigingen spele men niet. Zij laten zich dan ook niet bedekken onder de goedkoope kunstbloemen eener valsche gemoedelijkheid, en zijn evenzoo te ernstig voor een dialectisch toernooi.

Maar ook met een streng wetenschappelijke redeneering komt men bij zulke contradictoire overtuigingen niet verder, want zij missen de hoogere eenheid. Te inniger zij daarom ons gebed om *goedertierenheid.* Niet dat het onware en onzedelijke geschiede, maar dat de booze hartstocht, die in ons aller ziel is, moge omgezet in de aandoening van heilige smart; maar, dat er de broederlijke liefde blijve; maar, dat er verootmoediging zij.

Hebt gij vrijmoedigheid tot dit gebed om goedertierenheid, zoodat ook gij zeggen kunt: *gelijk wij op U hopen?* Maar immers, is het met onze Vereeniging geen afgesneden zaak. Daartoe gaf God de Heere ons te vele blijken van zijn gunst.

Steeds, ook bij de ongunst der tijden, had zij, de Vereeniging, van niet vele edelen en niet vele rijken, brood voor haar kind.

Wel had zij van »buiten strijd en van binnen vrees", doch de Heere was steeds haar hulpe en haar Schild. Maar immers ligt in haar bedoelen het zoeken van de eere Gods.

Hooger onderwijs eischt niet alleen uiteenzetting van *wat* er is, maar ook van *waarom* het is. Verklaring van gronden en oorzaken, van kennis en feiten is zeker noodig, maar de massa positieve feiten zonder inzicht van wat achter die feiten ligt vormt nog geen wetenschap.

Dit raakt de beginselen. De beginselen van iedere tak, maar ook van wat daar achter ligt, van de hoogere en hoogste beginselen, waarboven uittegaan gij niet kunt, wat uw grondslag zijn moet, uw begin of uw einde al naar gij in uw denken afdaalt of opklimt.

Hier nu ligt wat scheiding maakt tusschen ons en het Hooger Onderwijs der Overheidsscholen.

»Wij vertrouwen op den Naam van 's Heeren heiligheid" ook voor de wetenschap. Die Naam toch, Zijn openbaring, beschreven in de heilige Schriftuur, is naar onze overtuiging niet slechts openbaring tot zaligheid, maar ook tot kennis van die hoogste beginselen, welke heel ons denken en leven beheerschen.

In de Christelijke wereld heerscht reeds over vele dier beginselen eenstemmigheid, doch ook over veel wat beginsel is heerscht in die wereld verschil. Verschil tusschen Roomsch en Onroomsch, tusschen Luthersch en Gereformeerd, tusschen Arminiaan en Calvinist.

Voor de Theologie is dat in de 16e en 17e eeuw op de voornaamste punten uitgestreden en vrucht van dien strijd was de Confessie. Daarom heeft dan ook het onderwijs in de Godgeleerdheid aan onze School zoo veel gemakkelijker taak.

Dan voor de andere takken van wetenschap, zijn die beginselen nog niet, of nog niet ten volle ontsluierd.

Nu vertoont de Christelijke wereld in al haar schakeeringen een eigen leven, en naar mijn overtuiging, zegt spr., is dat leven, waarop Calvijn zijn stapel drukte én in denken én in willen, het meest zuivere.

Het Calvinisme begon in de Schrift de beginselen na te speuren ook voor die andere takken van wetenschap, doch in de 18de eeuw werd het gebroken in zijn kracht.

De negentiende eeuw gaf een opleving te aanschouwen, toen de Heere zijne goedertierenheid tot dat ingezonken Calvinisme wendde. Eerst in de kerk, ten onzent, bij de mannen der Separatie, toen in den Staat bij Groen van Prinsterer, thans in de wetenschap bij de Vrije Universiteit.

In aansluiting aan wat reeds is gedaan, moet, naar sprekers overtuiging, wat reeds gevonden werd bijeengebracht, en door voortgaand zoeken, de verkregen schat worden verrijkt. Zoo alleen kan men weer komen tot die *zuivere* Christelijke, — immers Calvinisme beoogt niet anders — tot die zuiver Christelijke wijsbegeerte, waarnaar ook de mannen der natuurkundige wetenschappen onder ons, zoo verlangend uitzien.

En eindelijk, hebt gij vrijmoedigheid tot het gebed om goedertierenheid?

Maar immers, de nood der tijden dringt en in dien nood de roeping Gods, ook tot U.

De waarheid van het »die kennis vermaalt, vermaalt smart," wordt door de moderne wetenschap ook hierin ondervonden, dat de hoogere beginselen, de diepste gronden en laatste oorzaken hier verborgen zijn en naar zij zelve meent eeuwig zullen blijven.

Tragisch einde eener eeuw, die ingeluid is door die wijsbegeerte welke zich de »kritische" noemde, en wier wezen juist daarin bestond, dat zij de oorsprongen zou naspeuren. Niets als gegeven aannemen, alles in zijn ontstaan onderzoeken en beoordeelen enz.

Zeker na'n het menschelijk *kunnen* in die eeuw toe, maar *kunnen* is nog geen *kennen* en wetenschap iets anders dan kunst.

Een lid der Fransche academie schreef dan ook ten vorigen jare in een zeer voornaam tijdschrift, dat die moderne wetenschap, »zooal geen volslagen bankroet, dan toch een gedeeltelijk failliet had gemaakt".

En ook voor het practische leven heeft dit alles zijn beteekenis.

Ook de wetenschap van het zedelijk leven, om iets te noemen, zoekt naar beginselen voor haar antwoord. Onder anderen op de vraag: hoe men handelen moet. Voor ons is dit handelen gegrond in de geboden des Heeren, de zedelijkheid mitsdien op den Godsdienst gegrond. Sedert het begin der eeuw is echter juist het omgekeerde geleerd. Men zoekt voor zijn moraal dus andere gronden. En men meende die te vinden eerst in de bespiegeling en later in de wet der ontwikkeling van het hoogere uit het lagere leven, maar thans reeds gaan er stemmen op, die heel uw zedelijkheid als dwaasheid ontkennen. De stemmen van de *anarchisten* in de moraal. Niet de ruwe »compagnons" die bommen werpen in kerken en schouwburgen, maar de mannen van het intellect als Nietsche de wijsgeer en Ibsen de dramaturg uit het Noorden, voor wie plichtsbesef *een spook* is.

Uw goedertierenheid Heere! zij over ons — gelijk wij op u hopen!

Moge de Geest ons hebben gegeven de vrijmoedigheid tot het gebed om goedertierenheid.

Vergeten wij daarbij niet, dat tusschen onze ellende en onze schuld, tusschen onze smarte en onze zonde verband is.

Brenge dit ons ook tot verootmoediging. Een ieder onzer onderzoeke zijn hart en werk.

Dan, bij God is vergeving.

Bij Hem is goedertierenheid.

Thans voegt ons geen *Te Deum*, eer een *de profundis*.

Maar toch nemen wij uit het *Te Deum* de laatste woorden, de woorden van onzen psalm over:

Ontferm, ontferm U Heer! toon ons Uw mede-[doogen!
Op U steunt onze hoop, o God van ons ver-[trouwen!
Zij worden nooit beschaamd, die op Uw goed-[heid bouwen.

Daarna ging Prof. Geesink de schare voor in gebed, en droeg hij de belangen en nooden der Vereeniging den Heere op.

En toen de vergadering het laatste vers van Psalm 72 had gezongen, verliet zij het bedehuis onder den indruk van wat gehoord en gevraagd was, ook voor den dag van morgen.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 3 Juli 1896.

Synode van de Gereformeerde kerken in Noord-Brabant en Limburg, gehouden te Klundert, 16 en 17 Juni 1896.

De bedienaar des Woords der roepende kerk, Ds. J. H. Feringa, opent op gebruikelijke wijze de vergadering.

Broeder J. Mulder van Antwerpen, die zich voor de behartiging van de belangen der Gereformeerden in Antwerpen, eerst tot de kerk van Klundert gewend had, van welke kerk door doorzending der Classis een voorstel ter Synode lag en die alsnu voor deze gelegenheid is overgekomen, wordt aan de Synode voorgesteld. Uit de mededeelingen van dezen Broeder en ook uit het onderzoeken van menig artikel voor de consulenten en het organische Reglement der Belgische Zendingskerk blijkt ten duidelijkste, dat het den Gereformeerden onmogelijk is, onder de vigeur dezer artikelen te verkeeren, weshalve de Synode besluit het volgende voorstel der Classis Klundert ter Generale Synode door te zenden:

1. Door de Gen. Synode worde pogingen aangewend, om genoemde Belgische kerkengroep tot organisatie te doen besluiten;
2. dat, bij onverhoopt niet slagen dezer pogingen, de correspondentie worde afgebroken;
3. dat inmiddels de verhouding der genoemde Broederen te Antwerpen tot de Nederlandsche kerken voorloopig geregeld worde.

Naar aanleiding van het rapport en het advies van deputaten voor de Zending onder de Joden, wordt instemming betuigd met het beginsel, doch der Gen. Synode voorgesteld, voorloopig slechts één of meer daartoe opgeleide collporteurs voor den arbeid onder de Joden aan te stellen.

In zake de Opleiding van aanstaande Bedienaren des Woords verklaart de Synode zich eenparig vóór het Curatoren-voorstel.

Wat het ze deel van het Rapport der deputaten aangaat, staken de stemmen over het al of niet wenschelijke, dat het toezicht der kerken zich alleen over de Theologische Faculteit of alle faculteiten der Vrije Universiteit uitstrekke.

De bespreking van het Zendings-rapport komt uit gebrek aan tijd niet tot haar recht.

Eenparig spreekt de Synode zich uit ten gunste van de methode, zoowel in eigen kring als naar buiten door deputaten voorgesteld.

Ook de voorstellen, betreffende losmaking der kerken te Batavia en Soerabaja, benevens de Opleiding der Zendelingen, vinden de eenparige instemming der Synode.

Theologische School.

Maandag 29 Juni vingen de examens der Theologische School aan met het Literarisch Overgangs-examen, afgenomen door het College van Docenten en Leeraren, bijgestaan door de Commissie van Curatoren, bestaande uit DD. J. Bavinck en Dr. G. van Goor.

De uitslag is, dat de volgende Litteratoren bevorderd werden:

Tot de IIde klasse: R. Hamming; niet overgegaan één.

Tot de IIIde klasse: U. Buwalda (na welslagen van herexamen: in 1 vak), P. le Clercq (na herexamen: in 2 vakken), J. Colenbrander, W. F. Geerds, M. P. Ruiter, J. van der Vegt (na herexamen: in 1 vak); niet overgegaan één.

Tot de IVde klasse: T. Algera, G. Dijkema (na herexamen: in 1 vak), E. A. Groenewegen, D. Hogenbirk, P. G. Hommes, J. E. van Mechelen (na herexamen; in 1 vak), D. B. van der Meulen, W. Oosterhoff, A. Taal, R. Zijlstra; niet overgegaan drie; twee werden door omstandigheden verhinderd thans examen te doen.

Tot de Vde klasse: G. Bax, A. J. de Boer (na herexamen: in 1 vak), M. H. J. Bosch, H. Brinkman, J. Brinkman, G. Diemer, T. Gerber, J. Gunnink Jz., D. Hoek Mz., R. Middelveld (na herexamen: in 1 vak), P. A. Sietsema (na herexamen: in 1 vak), C. Staal, J. Tangsma, A. v. d. Vegt (na herexamen: in 1 vak), G. H. A. v. d. Vegte, W. A. Willemse (na herexamen: in 1 vak); twee zullen zich voor het literarisch eindexamen aanbieden.

C. MULDER,
Secr. v. h. Doc. Coll.

Kampen, 1 Juli 1896.

Generale Synode te Middelburg.

Namens Gecommitteerden uit de drie Kerkeraden der Gereformeerde kerk van Middelburg noodigt de ondergeteekende de leden dier Synode, die van logies bij particulieren wenschen gebruik te maken uit, hem daarvan bericht te zenden *vóór den 25en Juli a.s.*

Aanvragen, welke na dien datum mochten inkomen, zullen terzijde moeten gelegd worden.

P. J. DE KRUIJFER.

Middelburg, 1 Juli 1896.

Buitenland.

Frankrijk. Bond tegen het atheïsme. Genezingen te Vialas.

Het is een merkwaardig teeken des tijds, dat dezer dagen te Parijs een bond werd opgericht, die zich ten doel gesteld heeft, het atheïsme of de Godloochening te bestrijden. In de statuten van dien nieuwen bond vindt men de volgende uitdrukking: »Zonder het geloof aan God wordt de grondslag der zedeleer ondermijnd, het huisgezin ontbonden, de maatschappij omgekeerd." Aan het hoofd van dien bond stond de bekende, nu overleden, Jules Simon, die zich zeker niet daarvoor zou gespannen hebben, indien hij niet op gevorderden leeftijd, door het algemeen zedenbederf, op de gedachte gekomen was, dat zonder God de maatschappij stond verwoest te worden. Het zijn dus nuttigheidsredenen die mannen als Jules Simon er toe brachten, om te arbeiden, dat het geloof aan God niet verloren gaat. Liever zouden wij vernomen hebben, dat er onder de eerste mannen van Frankrijk schaamte en droefheid ontstaan was over het loochenen van het heilige wezen Gods, en dat zij het ontzettend zedenbederf hadden leeren beschouwen als een rechtvaardig oordeel Gods over het geroep van kleinen en grooten: »Daar is geen God."

De protestantsche wereld in Frankrijk, ja geheel Frankrijk is vol van de genezingen die te Viales in Lazère bij Genolhac plaats hebben. Daar woont namelijk een eenvoudige boer, Vignes genaamd, gelijk er in de Cevennes velen gevonden worden, die 70 jaren oud is. Deze ontvangt zijne bezoekers in zijn gewone boerenkleeding met klompen aan. Hij laat hen, die tot hem komen, dikwijls wachten onder voorgeven van voeder voor zijn geiten te moeten halen. Hij toont er zich over verwonderd, dat men zoo dikwijls van verre tot hem komt, zeggende den menschen toch niets te kunnen geven. In den regel ontvangt hij slechts eenmaal per dag, en dit wel van twaalf tot één ure.

Als jongen van 12 jaar werd zijne moeder, die weduwe was, zwaar ziek. De doctoren konden geen hoop geven. De jongen herinnerde zich dat er in den bijbel geschreven staat, dat men voor de kranken bidden zal. Hij knielde dus neder voor het bed zijner moeder en tot zijne vreugde werd het gebed voor het herstel der geliefde moeder verhoord. Na dien tijd leefde de knaap in het vaste geloof, dat God de gebeden verhoort, in welk geloof hij nog bevestigd werd door de vele genezingen, die op zijn gebed gezien werden.

Bijna alle personen, die Vignes te Violas bezoeken, verhalen hetzelfde omtrent de ontvangst van hen, die tot hem komen. Hij laat hen in eene eenvoudige boerenkamer komen en spreekt dan:

»Vrienden, gij komt hier iets zoeken, wat ik u niet kan geven. Gij zijt van de wereld, gij leeft voor de wereld; indien gij van God waart, zoudt gij hier niet zijn. Gij loopt het schepsel na, in plaats van u toe te vertrouwen aan God, die u geschapen heeft. Wanneer een kind lijdt, gaat hij niet naar vrienden, maar naar zijn vader en moeder, en God is ons in Jezus Christus meer dan een vader en moeder. Tot ons richt Hij het woord: »Bidt en gij zult ontvangen." God liegt niet en bedriegt nooit. God houdt zijn woord en doet wat Hij belooft. Ik ben niets, ik weet niets, ik kan niets. God doet alles. Hij is met u evengoed als met mij. Vertrouw u aan Hem toe, zonder aarzeling en zonder voorbehoud en gij zult genezen worden." Voorts haalt hij gaarne aan hetgeen in Psalm 103 staat opgeteekend n.m.: Die al uwe krankheden geneest, en zegt dan: »Daarin is alles gelegen. Gaat niet tot den medicijnmeester en niet naar de apotheek, maar tot God, den goeden Vader, die slaat en die heelt".

Ook zegt hij wel: »God wil niet, dat de menschen lijden: Hij is de beste der vaders. Hij zendt ons ziekten, om ons van onze geestelijke krankheden te genezen, opdat wij tot Hem zouden gaan en dan geneest Hij ons."

Wij kunnen hieruit zien, dat Vignes niet goed thuis is in de leer die naar de godzaligheid is. Maar dit neemt niet weg, dat op zijn gebed zeer velen werden genezen, zoodat zijn naam door heel Frankrijk genoemd wordt.

De Christenvervolging te Armenië.

Een Duitsch blad heeft eenige Armenische documenten verzameld met het doel, om zich eene juiste voorstelling van den oorsprong en den aard van de vreeselijke vervolgingen der Christenen te kunnen maken.

Het eerst wordt een schrijven medegedeeld van een aanzienlijk ambtdrager uit Sivas in Kisil Crimak in Cappadocie. Van de 40,000 inwoners van de stad Sivas zijn slechts een vijfde deel Armeniërs; de stad ligt buiten het gebied van Groot-Armenië, zoodat er geen sprake kon zijn, dat de Armeniërs zich autonomie wilden verwerven. Deze schrijft: Eindelijk zijn onze onheilspellende voorzeggingen op de verschrikkelijkste en hartverscheurendste wijze Dinsdag 31 October vervuld. Wij hebben reeds meermalen den onhoudbaren toestand der Armeniërs, die te Sivas en genabuurde steden en dorpen wonen, met weemoed aangezien. Maar ongelukkigerwijze is tot heden niets gebeurd, dat in dezen erbarmelijken toestand verbetering kan brengen. Wij hebben de mishandelingen, die ons de haren te berge doen rijzen, zien aankomen; maar toen de plaatselijke regeering, zoowel als de voornamen onder de Turken, van oordeel waren, dat iets dergelijks op geenerlei wijze kon plaats hebben, zoo werden ook onze zorgen een weinig weggenomen. Doch helaas! spoedig moesten wij ontnuch-